

3

Vragenuur: Vragen Maeijer

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 12.3 van het Reglement van Orde.

Vragen van het lid Maeijer aan de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, bij afwezigheid van de minister van Buitenlandse Zaken, over **het bericht dat EU-baas Von der Leyen Oekraïne een versneld proces rondom toetreding belooft**.

De voorzitter:

Dan zijn we nu beland bij het mondelinge vragenuur. Ik wil de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van harte welkom heten in ons midden, bij afwezigheid van de minister van Buitenlandse Zaken. Ik geef het woord aan mevrouw Maeijer van de PVV. Zij heeft een mondelinge vraag over het bericht dat EU-baas Von der Leyen Oekraïne een versneld proces rondom toetreding belooft. Het woord is aan mevrouw Maeijer van de PVV.

□

Mevrouw Maeijer (PVV):

Dank u, voorzitter. Ongekozen eurocraat mevrouw Von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie, lijkt maar één wens te hebben: verdere uitbreiding van de Europese Unie. Een hele rits landen zit al tijden lucratief in de wachtkamer voor het felbegeerde EU-lidmaatschap, van Albanië tot Turkije. En iedereen weet: eenmaal binnen gaat de geldkraan pas echt open. Driemaal raden wie daarvoor gaat betalen.

En nu heeft mevrouw Von der Leyen haar zinnen gezet op Oekraïne, een land waar corruptie welig tiert en dat verwikkeld is in een vreselijke oorlog, waarvan we allemaal hopen dat die zo snel mogelijk stopt. Opnieuw gebruikt mevrouw Von der Leyen uitgerekend dit moment om de eigen agenda te pushen: meer Europese Unie en uitbreiding van de Europese Unie. Enkele weken terug sprak zij zich al uit voor toetreding van Oekraïne tot de EU. Vorige week deed ze er tijdens het bezoek aan het land nog een schepje bovenop; ze beloofde Oekraïne ook nog eens een versneld toetredingsproces.

Het moge duidelijk zijn, de PVV wil uit de Europese Unie en wil zolang we er nog in zitten zeker geen uitbreiding van die Unie, niet met Turkije en niet met Oekraïne. Namens wie sprak deze ongekozen eurocraat eigenlijk? Wie heeft haar het mandaat gegeven om aan de lopende band dit soort onbezonnen uitspraken te doen en om iedere crisis aan te grijpen om ons weer een stapje verder de "Verenigde Staten van Europa" in te rommelen?

Voorzitter. Een versnelde procedure voor toetreding bestaat helemaal niet, toch? Dat zei de premier in maart nog. Dus óf mevrouw Von der Leyen neemt ons in de maling, óf premier Rutte. Wie is het? Wat ons betreft neemt het kabinet met klem afstand van de uitspraken van mevrouw Von der Leyen. Is de minister het met de PVV eens dat dit onwenselijke, onzinnige uitspraken zijn, dat de versnelde procedure, een voorkeursbehandeling, niet bestaat en dat het ook niet aan Von der Leyen is om zoiets te beloven? Is de minister

het ook met ons eens dat die uitspraken geopolitiek gezien ook nog eens oerdom zijn, omdat ze alleen maar olie op het vuur gooien? Waar zijn de rust en de rede, vraag ik me af. En is de minister bereid hier expliciet uit te spreken dat toetreding van Oekraïne tot de Europese Unie niet gaat gebeuren?

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is aan de minister.

□

Minister Schreinemacher:

Dank u wel, voorzitter. Dank u wel voor deze vragen, mevrouw Maeijer. Het was goed dat de voorzitter van de Europese Commissie, mevrouw Von der Leyen, in Kiev en Boetsja was. Dat is ook een belangrijk signaal van solidariteit vanuit de EU, zeker gezien wat er vandaag aan de gang is in Oekraïne; de Oekraïners vechten gewoon letterlijk op leven en dood voor hun vaderland. Het is ook al eerder door premier Rutte en andere regeringsleiders van Europese lidstaten vastgesteld dat Oekraïne een deel is van de Europese familie. Zo ziet het kabinet dit nog steeds. Eind februari vroeg Oekraïne het EU-lidmaatschap aan. Om deze aanvraag in behandeling te nemen moet men nog heel grote vragenlijsten invullen. Die vragenlijsten heeft mevrouw Von der Leyen overhandigd aan president Zelensky bij dat moment. Ik zie dat meer als een mooi symbolisch gebaar van de Europese Commissie richting Oekraïne. Zij gaan nu aan de slag met het invullen van die vragenlijsten en ze krijgen daarbij waarschijnlijk ook technische assistentie van de Europese Commissie. Zodra die lijsten zijn ingevuld, kan de Europese Commissie beginnen met de opinie over de EU-lidmaatschapsaanvraag die wij, die de lidstaten de Raad hebben verzocht op 7 maart. Zodra die opinie gereed is, zal de Raad zich daarover buigen. Op dat moment zal er ook een kabinetsappreciatie komen over die opinie en dan zal het kabinet zich er ook over uitspreken of Oekraïne kandidaat-lid moet kunnen worden worden van Europa. Maar daarbij blijven natuurlijk altijd de Kopenhagencriteria centraal staan, dus bescherming van mensenrechten, van de rechtsstaat en van minderheden, en een goed functionerende markteconomie. Dus het is echt een langdurig en technisch proces, waar eigenlijk geen omwegen, shortcuts voor bestaan.

De voorzitter:

Het woord is weer aan mevrouw Maeijer.

Mevrouw Maeijer (PVV):

Ik hoor eigenlijk vrij weinig antwoord op de vragen die ik heb gesteld. Ik heb de minister expliciet gevraagd of ze het met ons eens is dat dit onwenselijke en onzinnige uitspraken zijn, dat een versnelde procedure niet bestaat en dat het ook niet aan mevrouw Von der Leyen is om dat te beloven. Dus ik wil de minister hier nogmaals expliciet die vragen stellen. Mijn belangrijkste vraag daarbij is om hier expliciet te benadrukken dat toetreding van Oekraïne tot de Europese Unie niet gaat gebeuren, niet nu en ook niet in de toekomst. Ik breng de minister heel graag in herinnering de zoveelste belofte van premier Rutte aan de Nederlandse bevolking, namelijk dat het EU-associatieakkoord met Oekraïne geen opmaat zou zijn voor EU-lidmaatschap. Graag een reactie hierop.

Minister Schreinemacher:

Dank u wel voor deze aanvullende vraag, maar volgens mij heb ik wel antwoord gegeven op de vraag. Ik heb namelijk gezegd dat we niet vooruitlopen op de discussie en dat we die vraag gaan beantwoorden, alleen niet nu. We wachten op de opinie van de Europese Commissie en dan gaat de Raad daar de discussie over aan. Ik heb ook gezegd dat het niet zo is dat Oekraïne van vandaag op morgen lid van de Europese Unie wordt. Dat is een langdurig en technisch proces, waarbij de Kopenhagencriteria ontzettend belangrijk zijn. Uiteindelijk is het aan de Raad en niet aan de Europese Commissie of een land lid kan worden van de Europese Unie.

Mevrouw Maeijer (PVV):

Ik ken het proces. Ik denk dat eenieder in de Kamer het proces kent. Deze uitspraken van mevrouw Von der Leyen zijn onbezonnen en oerdom, ook geopolitiek gezien. Daar heb ik de minister niet over gehoord.

Voorzitter, tot slot. Iedere crisis wordt in Brussel aangegrepen om ons weer een stukje verder die verenigde staten van de Europese Unie in te rommelen. Nu gaat het weer over een EU-legeruitbreiding. Ik vraag mij toch echt af wie mevrouw Von der Leyen het mandaat heeft gegeven om dit soort uitspraken te doen, uitspraken die niet in het Nederlands belang zijn. Volgens mij heeft helemaal niemand dat gedaan. Mevrouw de ongekozen eurocraat doet dus allemaal beloftes die ze niet kan en niet mag doen. Wat de PVV-fractie betreft, past daar maar één reactie op: wegwezen, mevrouw Von der Leyen. Graag nog een reactie op dat punt.

Minister Schreinemacher:

Op dit moment is mevrouw Von der Leyen voorzitter van de Europese Commissie. Dat is een ander orgaan dan de Europese Raad, waar wij als lidstaten deel van uitmaken. Over het algemeen doet mevrouw Von der Leyen wat ze kan en dat doet ze hartstikke goed. Ze heeft, zoals ik zei, een belangrijk signaal van solidariteit afgegeven aan Oekraïne door daarnaartoe te gaan. Volgens mij was dat hartstikke belangrijk, zeker gezien de gruwelijkheden die op dit moment plaatsvinden in Oekraïne. Als het advies van de Europese Commissie binnen is, gaan wij ons daarover buigen.

De voorzitter:

Mevrouw Maeijer, tot slot.

Mevrouw Maeijer (PVV):

Niemand ontkent die gruwelijkheden, maar mevrouw Von der Leyen ging haar boekje hiermee ver, ver te buiten. Daar past volgens mij maar één reactie op: dat ze gewoon een andere functie moet gaan zoeken.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Maeijer. Er zijn een aantal vervolgvragen. Ik wil aan de leden vragen om de vraag kort te houden, zonder uitgebreide inleiding. Ik zie de heer Jasper van Dijk, de heer Van der Staaij en de heer Eppink. Allereerst de heer Jasper van Dijk van de SP.

De heer Jasper van Dijk (SP):

Oekraïne verkeert in een verschrikkelijke oorlog en verdient om die reden alle steun. Maar wat mevrouw Von der Leyen als voorzitter van de Europese Commissie heeft gedaan, is zeer onverstandig. Daarmee gaat ze haar boekje te buiten. Ze biedt valse hoop aan de bevolking van Oekraïne, omdat iedereen weet dat lidmaatschap van de EU er voorlopig echt niet in zit.

De voorzitter:

En uw vraag?

De heer Jasper van Dijk (SP):

De vraag aan deze regering is: heeft ze de durf om dat over te brengen aan mevrouw Von der Leyen? Want het is niet voor het eerst dat ze dit doet. Gaat de regering tegen mevrouw Von der Leyen zeggen: alstublieft, niet meer dit soort uitspraken doen; dat is niet handig; dat is onverstandig; geen valse hoop bieden?

Minister Schreinemacher:

Tegen de heer Van Dijk zou ik ook willen zeggen: er komt straks een advies namens de Commissie over eventuele toetreding van Oekraïne tot de Europese Unie. Op basis van dat advies gaan wij ons daar een mening over vormen. Dan zullen wij natuurlijk ook dat gesprek met mevrouw Von der Leyen aangaan over de vraag op welk moment we communiceren aan Oekraïne of het al dan niet lid kan worden of het kandidaat-lidmaatschap zou kunnen krijgen.

De heer Van der Staaij (SGP):

Oekraïne verdient onze steun in deze donkere dagen. Dat wil ik vooropstellen, maar ook de SGP vindt het onverstandig om de belofte van versneld lidmaatschap te doen, want die kan niet waargemaakt worden. Maar er zou gekeken worden naar andere modaliteiten in Europees verband, begreep ik. Wat komt daarvan terecht, van andere vormen van betrokkenheid tussen de EU en Oekraïne?

Minister Schreinemacher:

Dank u wel voor de vraag. We hebben natuurlijk het associatieakkoord met Oekraïne. We gaan kijken in hoeverre we dat kunnen verdiepen. Daar kan bijvoorbeeld visumliberalisatie uit voortvloeien; die hebben we al. Maar er zijn ook andere dingen, zoals het afschaffen van tarieven op bepaalde producten. Ook daar zouden we als Europa naar kunnen kijken. Ook als het gaat om het associatieakkoord zijn we nog lang niet aan het einde van de samenwerking met Oekraïne. Het is natuurlijk wel zo dat Oekraïne nu hulp nodig heeft. Als kabinet kijken wij dus ook waar we Oekraïne nu mee kunnen helpen. Dat doen we militair met het leveren van wapens, humanitair met het leveren van andere steun en op diplomatiek vlak. Dat doen we dus op heel veel verschillende sporen. Sommige zijn iets verder weg, zoals dat associatieakkoord. Maar met andere zijn we op dit moment bezig. Maar dat Oekraïne nu onze steun verdient, daar ben ik het helemaal mee eens.

De heer **Eppink** (JA21):

Ik zou vandaag de vraag willen stellen of de Europese Commissie zich niet probeert te gedragen als een soort van Europese regering. We zien ook dat de Europese Commissie meebetaalt aan de leveranties van wapens. Ligt dat in de bevoegdheid van de Europese Commissie? Is zij intussen ook een wapenhandelaar geworden? Ik denk ook dat mevrouw Von der Leyen tot de orde moet worden geroepen door onze regering, omdat zij voortdurend onrust stookt en dingen doet die dan weersproken worden en zo eigenlijk voor chaos zorgt.

Minister **Schreinemacher**:

Dank voor deze vraag. Volgens mij moeten we wel verschillende dingen onderscheiden. Het toetreden van Oekraïne, het kandidaat-lidmaatschap, wordt door de Raad in unanimité besloten. Ook met andere vormen, bijvoorbeeld het leveren van wapens en het fonds dat binnen het Meerjarig Financieel Kader is opgericht, moet de Raad akkoord gaan. Dus uiteindelijk kan de Commissie wel voorstellen doen, maar de Raad moet daar wel of unaniem of bij gekwalificeerde meerderheid mee instemmen. Het is dus niet zo dat de Commissie nu gewoon haar gang kan gaan. Uiteindelijk geeft de Raad daar natuurlijk ook richting aan en stemt daarmee in.

De heer **Van Houwelingen** (FVD):

Zoals we weten, verkeert Oekraïne nu in staat van oorlog met Rusland. Als Oekraïne straks lid wordt van de Europese Unie, betekent dat dan niet dat de Europese Unie in staat van oorlog met Rusland gaat verkeren?

Minister **Schreinemacher**:

Daar wil ik eigenlijk helemaal niet op vooruitlopen. Op dit moment hebben we geen kandidaat-lidmaatschap van Oekraïne.

De **voorzitter**:

De heer Van Houwelingen, tweede vraag.

De heer **Van Houwelingen** (FVD):

Ja, mijn tweede en laatste vraag. U zegt dat u daar niet op wilt vooruitlopen. U loopt dus blind een zwart gat in. Op dit moment wordt er over een versnelde toetreding van Oekraïne tot de Europese Unie gesproken. Nogmaals, Oekraïne verkeert in staat van oorlog met Rusland. Daar moet de minister dan toch een oordeel over hebben? Daar moet u toch over nadenken? U kunt dan toch niet alleen maar zeggen: daar heb ik geen oordeel over?

Minister **Schreinemacher**:

Dank u wel voor de vraag. We moeten het kandidaat-lidmaatschap integraal bezien. Dus ook dit soort dingen wordt daarbij meegewogen. Maar om dat er nu juist uit te trekken en daar een oordeel over te vellen, dat vind ik prematuur. Volgens mij moeten wij als kabinet, als het advies van de Commissie binnen is, daar iets van vinden. En dat gaan we doen. Vervolgens gaan we met uw Kamer in discussie over die kabinetsappreciatie.

De heer **Van Haga** (Groep Van Haga):

Mevrouw Von der Leyen had het over een versnelde toetreding en zei: sneller dan gebruikelijk. Mark Rutte heeft inderdaad ooit gezegd: dat gaat niet gebeuren. De vraag is natuurlijk: blijft Mark Rutte bij zijn belofte? Ik zie de VVD natuurlijk altijd nog een beetje als het anker in dit kabinet om dit soort zaken gestand te doen. Of is de VVD inmiddels aan het schuiven en zien we dat die toetreding wellicht toch mogelijk wordt geacht door het kabinet?

Minister **Schreinemacher**:

Dank voor de vraag van de heer Van Haga. U vraag nu via het kabinet naar een VVD-standpunt. Links van u staat de woordvoerder van de VVD. Ik sta haar vragen wat de VVD daarvan vindt. Ik sta hier namens het kabinet. Ik heb zojuist aangegeven dat er geen shortcuts naar het EU-lidmaatschap zijn. Dat herhaal ik nu dus.

De **voorzitter**:

Dan mevrouw Kamminga, wel van de VVD-fractie.

Mevrouw **Kamminga** (VVD):

Inderdaad van de VVD. Dank aan de minister voor de toelichting en vooral voor haar opmerking dat we Oekraïne moeten steunen en dat we Oekraïne ook steunen. Ik denk dat we moeten voorkomen dat dit een debat wordt over het al dan niet toetreden van Oekraïne, en dan ook nog al dan niet versneld. Het moet er niet over gaan dat als je ervoor bent, je dan Oekraïne steunt. En als je ertegen bent of aarzelingen hebt, dan zou je Oekraïne niet steunen. Ik denk dat dat niet het geval is, en zeker niet vanuit mijn partij.

De **voorzitter**:

En uw vraag?

Mevrouw **Kamminga** (VVD):

Wij vinden het belangrijk dat Oekraïne gesteund wordt. Mijn vraag is de volgende. Wat het versneld traject betreft, heeft Von der Leyen in mijn beleving gezegd dat het vooral zat op het traject naar het kandidaat-lidmaatschap. Maar ook daar heb ik nog steeds zorgen over, want ook daarbij zijn waarborgen aan de orde. Hoe gaat dat versneld traject eruitzien en hoe borgen we dat ook dan de juiste waarborgen worden afgevinkt?

Minister **Schreinemacher**:

Dank voor de vraag. Hoe gaat het versneld traject eruitzien? We moeten ons eerst nog afvragen of er überhaupt sprake is van een versneld traject. Want nogmaals — ik verval een beetje in herhaling — er komt een opinie over een eventueel kandidaat-lidmaatschap. Daar gaat het kabinet zich over buigen. Als daar eventueel sprake van zou zijn, dan zouden we kunnen kijken hoe dat proces zou gaan lopen, maar op dat punt zijn we nu echt nog niet.

Mevrouw **Ellemeet** (GroenLinks):

Dank aan de minister voor de wat mij betreft heldere toelichting op het proces waar wij voor staan en ook waar

Oekraïne voor staat. Zij geeft terecht aan dat er ook nog andere mogelijkheden zijn om de band met Oekraïne te versterken, bijvoorbeeld de verdieping van het associatieverdrag. Een andere manier zou mogelijk zijn om als Nederland te kijken wat we bilateraal kunnen doen om Oekraïne in staat te stellen om toe te werken naar die Kopenhagencriteria. Mijn vraag aan de minister is: vindt zij het ook een mogelijkheid om te kijken wat wij bilateraal kunnen doen om Oekraïne in ieder geval te helpen bij het behalen van die Kopenhagencriteria?

Minister Schreinemacher:

Dank voor de vraag. Wij bieden op dit moment al heel veel humanitaire hulp aan Oekraïne. De Kopenhagencriteria zien echt op de rechtsstaat en dat soort dingen. Wij hebben Oekraïne in het verleden wel gesteund met bijvoorbeeld projecten op het gebied van de rechtsstaat. Ik kan me dus voorstellen dat we daar weer mee verdergaan, maar op dit moment is dat echt helemaal niet aan de orde. Als het einde van de oorlog in zicht is — ik hoop natuurlijk dat dat zo snel mogelijk is — dan kunnen we kijken hoe we Oekraïne weer verder kunnen helpen met wederopbouw, bijvoorbeeld via projecten die zien op de rechtsstaat. Dat zou ik mij eventueel voor kunnen stellen, maar dat is op dit moment nog prematuur.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Kan de minister aan mevrouw Von der Leyen doorgeven dat Oekraïne honderden wetten moet veranderen voordat het überhaupt in aanmerking komt voor toetreding tot de EU? En kan de minister aan mevrouw Von der Leyen doorgeven dat het heel onwenselijk is dat een land dat nog zo veel wetten moet veranderen, een versneld proces krijgt? Dat lijkt me volgens mij de enige concrete vraag.

Minister Schreinemacher:

Dank aan mevrouw Van der Plas hiervoor. We zijn het inderdaad met elkaar eens dat Oekraïne, als het kandidaat-lid wil worden van de Europese Unie, nog een hele weg te gaan heeft, zeker met betrekking tot een heleboel regels en wetten. Daar gaan ook allerlei onderhandelingen aan vooraf. Er moet aan elk hoofdstuk van het EU-acquis voldaan worden. Als daaraan niet voldaan wordt of als er weer achteruitgang is, dan wordt het weer stopgezet. Daar is op dit moment dus helemaal geen sprake van. Ik kan uw verzoek om dat nog eens aan mevrouw Von der Leyen te laten weten, doorgeven aan mijn collega's minister Hoekstra of premier Rutte.

De heer Amhaouch (CDA):

Het is mooi om te zien dat een gedeelte van de Kamer valt over wat Von der Leyen nu wel of niet zegt. Laten we het even over de inhoud, over het proces hebben. Dat is voor het CDA belangrijk. Als er ooit sprake zou zijn van toetreding, dan zijn die Kopenhagencriteria natuurlijk belangrijk. Ik heb een vraag aan de minister over het proces. Is het streven van de Commissie inderdaad om het advies nog vóór de zomer uit te brengen? Kunt u daar iets over zeggen? Ik denk dat het een belangrijke mijlpaal is om duidelijkheid aan al die lidstaten te geven, in plaats van dat we altijd blijven gissen.

Minister Schreinemacher:

Ik heb begrepen dat het nu is voorzien in juni van dit jaar.

De heer Sjoerdsma (D66):

Zou de minister niet gewoon moeten zeggen dat mevrouw Von der Leyen dit niet alleen keurig volgens haar mandaat heeft gedaan, maar ook gewoon namens het Nederlandse kabinet? Er is namelijk geen versnelling van de toetreding. Zij heeft gewoon gezegd dat ze haar visie, haar commentaar op de toetredingsaanvraag, zo snel mogelijk gaat inleveren.

Minister Schreinemacher:

Zoals ik ook al eerder zei, heeft mevrouw Von der Leyen de vragenlijsten aan Zelensky overhandigd. Daarmee krijgt Oekraïne steun. Op basis daarvan gaat de Commissie een oordeel en een advies vormen. Wat dat betreft is dat dus een deel van het proces.

De heer Sjoerdsma (D66):

Ik interpreteer dat dan maar als steun. Dan mijn volgende vraag. Artikel 49 van het Verdrag regelt welke staten lid mogen worden van de Europese Unie. Kan de minister mij vertellen aan welke van de drie criteria die daarin staan, Oekraïne op dit moment niet voldoet?

Minister Schreinemacher:

Het gaat volgens mij uiteindelijk erom dat ze aan de Kopenhagencriteria voldoen, als ze lid willen worden.

De heer Sjoerdsma (D66):

We moeten echt even heel concreet zijn. In artikel 49 staat dat er drie voorwaarden zijn waaraan een staat moet voldoen om kandidaat-lidstaat te worden: je moet op het Europese continent liggen, je moet de Europese waarden omarmen en je moet ze uitdragen. Mijn vraag aan deze minister is: aan welke van deze drie criteria voldoet Oekraïne niet?

Minister Schreinemacher:

Dank voor de vraag. De heer Sjoerdsma maakt het nu wel iets te simpel, want dit is ook een politiek besluit. En dat weet meneer Sjoerdsma ook.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van deze mondelinge vraag. Ik wil de minister van harte danken voor haar aanwezigheid hier.